

WSTĘP

Decyzja o zwołaniu sejmiku koronacyjnego do Krakowa zapadła w Piotrkowie podczas poprzedniego sejmiku, kiedy to dokonano elekcji królewicza Zygmunta Augusta na tron polski. Ekspedycja uniwersałowa i listów sejmowych nastąpiła 13 stycznia 1530 r., jeszcze w czasie trwania sejmiku piotrkowskiego¹. Obrady w Krakowie miały się rozpocząć na trzeci dzień po koronacji i — poza problematyką z tą koronacją związaną — dotyczyć korektury praw oraz taksacji dóbr ziemskich². Terminu tego nie dotrzymano.

Koronacji Zygmunta Augusta dokonano w katedrze krakowskiej 20 lutego 1530 r. W dniu następnym odbył się na rynku w Krakowie uroczysty hołd mieszkańców miasta, po czym nastąpiły kilkudniowe uroczystości na cześć młodego króla³.

Sejm rozpoczął obrady 2 marca 1530 r. Przebieg ich jest nieznany. Wiadomo tylko, że w senacie debatowano nad polityką Polski wobec Węgier i że dyskusja ta wywołana została przez poselstwo króla Jana Zapolyi, w imieniu którego występował Jan Łaski⁴. Końcowa data sejmiku to 4 kwietnia 1530 r.⁵

Z dorobku sejmiku koronacyjnego krakowskiego uwzględnione zostały tu następujące akty normatywne:

I. *Litterae universales de moneta terrarum Prussiae*⁶.

II. Uniwersał w sprawie wolnej elekcji królewskiej z 26 marca 1530 r., pod tytułem: *Rex Poloniae non debet eligi nisi vacante regno et in comitiis per consiliarios indictis*⁷.

III. Uniwersał z 26 marca 1530 r., ogłaszający przyrzeczenie króla Zygmunta I, że król Zygmunt August dopełni obowiązku przysięgi koronacyjnej, jak tylko osiągnie „lata sprawne”,

¹ Por. MRPS, cz. IV, vol. 1, nr 5489, s. 323 i cz. IV, vol. 2, nr 15626, s. 380.

² Por. *Instructio pro nuntio regio ad conventus particulares deputato* (AT, t. XII, nr 18, s. 21, 22).

³ Por. opis koronacji pióra Stanisława Górskiego w AT, t. XII, nr 48, s. 56, 57; list Piotra Tomickiego do Jana Dantyszka z 25 czerwca 1530 r., B. Czart., rkps 1595, s. 65; list Macieja Drzewickiego do Jana Dantyszka z 14 marca 1530 r., AT, t. XII, nr 60, s. 72, 73. Zob. też L. Kolankowski, *Zygmunt August, wielki książę Litwy, do roku 1548*, Lwów 1913, s. 30, 31 oraz S. Cynarski, *Zygmunt August*, Wrocław 1988, s. 26, 27.

⁴ AT, t. XII, nr 55, 56, s. 64–70.

⁵ Pierwsze dokumenty z datą na sejmie por. MRPS, cz. IV, vol. 2, nr 15681, s. 383, ostatnie MRPS, cz. IV, vol. 1, nr 5617, s. 331.

⁶ Niniejszy akt drukujemy na podstawie przekazu w MK₂, t. 45, k. 29v. (s. 58). Zaznaczamy odmianki z druku urzędowego zachowanego w B. Czart., rkps 1601, p. 217, noszącego ślad pieczęci. Druk pochodzi z oficyny Wietora i był rozesłany do ziem przez kancelarię królewską. Dwie wersje niemieckojęzyczne aktu, przechowywane w Archiwum w Gdańsku, zaginęły. Por. M. Cytowska, *Bibliografia*, nr nr 193, 194, s. 132, 133. Dokument drukują AT, t. XII, nr 54, s. 61–64 oraz M. Dogiel, t. IV, nr 190, s. 266.

⁷ Znane są następujące przekazy tego aktu: dokument pergaminowy, przechowywany obecnie w Archiwum Państwowym w Krakowie, sygn. dok. perg. nr 490, oraz dokument pergaminowy nr 166 w Archiwum Państwowym na Wawelu, pochodzący ze zbiorów Sanguszków, noszący ślady pieczęci. Przedrukowano go w wydawnictwie B. Gorczaka (Sang. nr 200, s. 238). Akt ten z pieczęcią przechowuje B. Czart., dok. perg. nr 789. Wpisy w MK₁, t. 4, s. 505, MK₂, t. 45, k. 14 v., 15 (s. 28, 29), wykorzystano w AT, t. XII, nr 68, s. 81, 82.

w sumariuszach Metryki Koronnej noszący tytuł: *Rex cavet, quod Sigismundus Augustus, filius suus, in regem electus et coronatus, quando pervenerit ad annos 15 aetatis suae, iuramentum de observandis libertatibus et privilegiis omnium ordinum praestare debebit*⁸.

IV. Dyplom królewski z 1 kwietnia 1530 r., potwierdzający prawa stanów pruskich do udziału w elekcji, pod tytułem: *Ius ordinum Prussiae in electione regum*⁹.

Akty, wymienione tu pod nr II–IV znane są wydawnictwu *Volumina Legum*. Nadto sejm koronacyjny podjął też wiele innych decyzji i wydał akty, tu pominięte¹⁰.

⁸ Oryginał w Archiwum Państwowym w Krakowie, dok. perg. nr 489. Inny egzemplarz aktu przechowuje B. Czar., perg. 790. Wpisy w MK₁, t. 44, s. 503 i MK₂, t. 45, k. 12 v.–13 v. (s. 24–26), będące podstawą druku w AT, t. XII, nr 69, s. 82, 83: *Obligatio regis Sigismundi filii per regem patrem de praestande subditis iuramento super observandis iuribus regni*. Tekst ten opublikowany też został w VL, t. I, s. 496, 497, pt. *Idem Sigismundus rex pollicetur, Sigismundum Augustum regem Poloniae creatum, cum venerit ad annos discretionis, iura confirmaturum*. Pominięte tu zostało analogiczne przyrzeczenie, które złożyła królowa Bona. Zachowane jego przekazy to oryginał w Archiwum Państwowym w Krakowie, dok. perg. nr 491, który B. Gorczak przedrukował w swym wydawnictwie, Sang., nr 201, s. 233, oraz wpis w MK₂, t. 45, k. 13 v. (s. 26), będący podstawą druku w AT, t. XII, nr 71, s. 84.

⁹ Por. MK₁, t. 44, k. 355, 355 v. Drukowany w *Iura municipalia terrarum Prussiae*, Gdańsk 1578, f. N₂v. – O v.; VL, t. I, s. 497, 498: *Ius ordinum Prussiae in electione regum* i u M. Dogiela, t. IV, nr 191, s. 268, 269: *Constitutio Sigismundi I regis, qua declaratur, quod ordines Prussiae ad electionem novi regis admitti debeant, et quod Sigismundus Augustus, postquam ad aetatem iustum pervenerit, iurare debebit, se iura et privilegia statuum Prussiae servaturum* oraz w *Elementa ad fontium editiones*, t. XXXIV, s. 194–196.

¹⁰ Por. MRPS, cz. IV, vol. 1, nr 5527–5636, s. 325–331 oraz vol. 2, nr 15681–15739, s. 383–386.